

ویولن

(روش آموزش تنوریک و عملی ویولن در ۵ جلد)

کتاب سوم

نوشته

ماتیو کریک بوم

(استاد کنسرواتوار سلطنتی بروکسل)

ترجمه و حواشی

محمد رضا گرگین زاده

انتشارات سرود

تکنیک آرشه‌کشی در نوک و ته آرشه

در فراگیری ویولن، سه مشکل وجود دارد، که هنرجو - چنانچه بخواهد نواختن او، سهولت و روانی را به شنونده القاء کند - باید سعی کند از همان ابتدا بر آنها غلبه نماید. این سه مشکل عبارتند از:

۱ - انگشت‌گذاری. ۲ - کاربرد آرشه در ته آن (پاشنه) و ۳ - تغییر پوزیسیون.

از مشکل اول، یعنی انگشت‌گذاری، می‌توان صرف‌نظر کرد؛ زیرا تا به حال به اندازه کافی جا افتاده است. اما در خصوص مشکل دوم، یعنی کاربرد ته آرشه (نزدیک به پاشنه) باید گفته شود که این موضوع شاید بزرگ‌ترین مشکل نوازندگی ویولن است و غالب شدن بر آن مستلزم دقت و کنترل دائمی است و همین دقت مستمر هنرجو است که فرق بین کار اساسی و غیر اساسی او را به ما نشان می‌دهد.

اکنون هنرجو می‌داند که - برای ایجاد صدای صاف و یکنواخت - تنها کشیدن آرشه به موازات خرک کافی نیست؛ بلکه انگشت‌ها هم باید فشاری را - با نوسان دائمی شدت و ضعف آن - بر چوب آرشه اعمال کنند. البته همچنین می‌داند که این فشار نباید برای نرمی حرکات مفصل‌های مچ، دست و بازو هیچ‌گونه ناراحتی ایجاد کند. تردیدی نیست که نواختن با ته آرشه مشکل‌ترین کار در آرشه‌کشی است.

با انحنای مختصری که به مچ داده می‌شود، آرشه در خط راست قرار می‌گیرد و تعادل وزن آن با فشاری که به وسیله انگشت کوچک به آرشه وارد می‌شود، تأمین می‌گردد. برای غلبه بر دو مشکل مذکور، معمولاً کمی کار با دقت کفایت. اما باید دانست که ایجاد صدا در انتهای آرشه و نیز تغییر جهت‌های آرشه در حرکات آرام و معتدل، چندان هم به مسأله بالا ربطی ندارد.

نوازندگانی که (حتی پیشرفته‌ها) این حرکات را به سهولت و با نرمش کافی در مچ و دست انجام دهند، بسیار کم هستند. اکثراً هنگام کشیدن آرشه چپ (از نوک به ته آرشه) بازویشان را بیش از اندازه بالا می‌آورند. در یک کلام: تقریباً همه با بازو ویولن می‌نوازند.

برای دوری از این عیب بزرگ و کشیدگی ناشی از آن، بایستی هنرجو بادقت و حوصله تمرین‌های ۱۵۱ و ۱۵۲ را به ترتیب زیر کار کند:

تمرین ۱۵۱ - ته آرشه را با جمع کردن انگشتان و خم کردن مچ روی سیم می‌گذاریم؛ نه با بلند کردن بازو (تصویر ۳۴). باید دقت داشت که در حرکت آرشه به سمت راست - تا ۱۰ الی ۱۲ سانتیمتری آرشه از ته آن - تنها دست است که آرشه را به سمت راست می‌کشد (تصویر ۳۵)؛ بدین ترتیب که انگشتان که در آغاز حرکت به طرف بیرون جمع شده بودند، اکنون به تدریج همراه با حرکت دست (از مچ) کشیده شده و به طرف راست می‌روند (یعنی ۱۰ سانتیمتر اول آرشه را با حرکت مچ و انگشتان انجام می‌دهیم و بقیه آرشه را تا نوک با ساعد. و بازو کاملاً بی حرکت می‌ماند).

تصویر ۳۴

تصویر ۳۵

تمرین ۱۵۲ - در این حرکت (آرشه چپ) - که آرشه با حرکت قبلی دست (از آرنج) و کشیدگی انگشتان در نوک قرار گرفته است - برعکس دفعه قبل عمل می‌کنیم؛ یعنی ۸ تا ۱۰ سانت اول آرشه را (از نوک) با حرکت دست (از آرنج) به سمت چپ برده و سپس انگشتان وارد عمل شده و همزمان با حرکت آرشه به طرف تهِ آن به تدریج جمع شده تا مجدداً به تهِ آرشه و وضعیت قبلی برسیم.

ما نمی‌توانیم با اصرار زیاد از هنرجو بخواهیم که در این تمرینات کمال حوصله را به خرج داده و هرچقدر وقت که لازم است برای آنها اختصاص دهد. تنها - همان‌طور که در آغاز این فصل یادآور شدیم - می‌توانیم بگوییم که **پاداش انجام دادن باحوصله این تمرینات، نرم نواختن است؛ که شاید از راه دیگری به دست نیاید.**

حالات اجرایی (نوانس‌ها)

کِرِشِنْدُو \leftarrow (قوی کردن تدریجی صدا): از سه راه به دست می‌آید: ۱ - با افزایش فشار انگشتان بر روی چوب آرشه. ۲ - با افزایش سرعت آرشه بر روی سیم (این عمل ارتعاشات صوتی را شدت می‌بخشد). ۳ - با چرخش دست به طرف بالا و خود (کتاب دوم صفحه ۳۹). این حرکت باعث چسبندگی بیشتر موهای آرشه با سیم می‌شود.

دِکِرِشِنْدُو \rightarrow (ضعیف کردن تدریجی صدا): با انجام اعمالی برعکس آنچه برای کِرِشِنْدُو می‌کردیم، حاصل می‌شود. در عمل شاید بتوان گفت که کِرِشِنْدُو ناخودآگاه به وسیله افزایش سرعت آرشه و چرخش دست به طرف بالا و خود به دست می‌آید. هنرجو همچنین باید تمرین‌های خاص حالات (نوانس‌ها) را بنوازد و اجرای رضایت‌بخش آنها را تنها از طریق اعمال فشارهای مختلف انگشتان بر روی چوب آرشه تجربه کرده و بیاموزد.

این تمرین بسیار کمک می‌کند تا هنرجو به صدای پُر و رسا دست یابد و درعین حال مانع از خشکی مچ او می‌شود و نیز از ایجاد صدای پژمرده و توخالی از ساز - که خود منحصراً در اثر چرخش دورانی دست از خارج به داخل و در نتیجه له‌شدگی آرشه بر روی سیم می‌شود - جلوگیری می‌کند.

شرح علائم به کار رفته

- ┌ آرشه راست (از تهِ به طرف نوک)
- └ آرشه چپ (از نوک به طرف تهِ آرشه)
- علامت نیم‌برده
- نزدیک هم قرار دادن انگشت‌ها روی دو سیم مجاور برای اجرای فاصله ششم کوچک و یا چهارم افزوده.
- ^ اجرای فاصله پنجم با قرار دادن یک انگشت روی دو سیم مجاور.
- _____ تا جایی که خط امتداد می‌یابد انگشت روی سیم باقی بماند.
- + هشدار است برای فاصله پنجم کاسته (یا پنجم کاذب) که چون فاصله‌ای است نامطبوع، مانعی است واقعی برای اجرای صحیح نت‌ها.
- ↙ علامت بلندکردن آرشه از روی سیم‌ها
- I II III علامت پوزیسیون‌های اول، دوم و سوم
- Ⓐ با تمام طول آرشه
- Ⓑ با نوک آرشه
- Ⓒ با وسط آرشه
- Ⓓ با تهِ آرشه
- I. $\frac{1}{2}$ با نیمه پایینی آرشه (یعنی از تهِ تا وسط)
- S. $\frac{1}{2}$ با نیمه بالایی آرشه (یعنی از وسط تا نوک)

تذکر مهم

چنانچه هنرجو تا به اینجا خوب کار کرده باشد، از این به بعد می‌تواند ضمن ادامه قسمت اول کتاب که باید با توجه و دقتی زیاد انجام شود، تمرین پوزیسیون‌ها (صفحه ۱۰۵ همین کتاب) را نیز شروع نماید.

تولید صدا در ته و نوک آرشه

151 *Lento* *simile*

152 *Lento* *simile*

حالات (نوانسها)

1° 2° *f*

153 *Lento* ♩ = 72 *simile*

إتود

1° 2° 3° 4°
f-p-f-p-p-f-p-f <sfz> <sfz> f p f p f p f p

16 *Moderato*
f p f p f p f p simile